

Коришћење генеративне вештачке интелигенције на Филозофском факултету у Новом Саду: смернице за студенте, наставнике и сараднике

Имајући у виду брз развој и све учесталије коришћење генеративне вештачке интелигенције (даљем тексту генеративна ВИ, скраћено ВИ), Филозофски факултет у Новом Саду утврђује смернице за њену одговорну, етичку и академски коректну употребу у настави и учењу. Смернице важе за све студијске програме и нивое студија.

Под генеративном ВИ подразумевају се системи (четботови и ВИ агенти) који самостално стварају или суштински преобликују садржај (текст, слику, програмски код или податке). Уобичајени алати који не мењају садржинску суштину рада (нпр. провера правописа) нису предмет ових смерница, осим ако предметни наставник не одреди другачије. У случају недоумице да ли неки алат потпада под смернице, меродаван је предметни наставник.

I Смернице за студенте

Студенти могу да користе генеративну ВИ као подршку у учењу, истраживању и развоју академских компетенција, уз обавезно поштовање академског интегритета. Одговорна употреба ВИ у сврху учења заснива се на следећим принципима.

1. Критичка провера и одговорност. Садржаји које генерише ВИ могу бити пристрасни, непотпуни, нетачни или чак измишљени (тзв. халуцинација). Аутор академског рада може бити само човек, што значи да искључиво студент сноси одговорност за садржај рада који предаје. Студент мора у потпуности да разуме предати рад и да буде у стању самостално да га објасни и одбрани, уколико наставник то затражи. Студент је дужан да сваки садржај генерисан ВИ пажљиво прегледа, провери и потврди пре предаје коначне верзије рада.

2. Заштита личних и осетљивих података. Приликом коришћења ВИ студент треба да заштити сопствене и туђе личне податке – матични број, број телефона, адресу становања и сличне осетљиве податке. Забрањено је уносити личне податке других особа у алате ВИ без њиховог пристанка.

3. Транспарентно коришћење. Употреба ВИ увек мора бити јасно наведена на почетку задатка или, у случају завршног рада, у посебном додатку. Изјава треба да садржи: назив (по могућству и верзију) коришћеног алата, датум употребе, сврху употребе и начин провере добијених резултата.

Пример изјаве о употреби генеративне вештачке интелигенције:

ChatGPT је коришћен приликом писања семинарског рада (април-мај 2026. године) за формулисање делова текста. Тачност и прикладност генерисаних садржаја сам проверио/ла поређењем са научним изворима.

Напомена: У случају да је коришћено више алата, потребно је прилагодити текст изјаве.

4. Поштовање упутстава наставника. Наставник може, у складу са специфичностима предмета који предаје, дефинисати посебна правила за употребу ВИ, укључујући и ситуације у којима је њена употреба ограничена или забрањена. Студент је дужан да унапред провери постојање специфичних правила и да их се придржава.

5. Употреба вештачке интелигенције у условима оцењивања. На испитима, колоквијумима, одбранама завршних и семинарских радова и другим облицима формалног вредновања знања употреба ВИ по правилу је забрањена, осим ако наставник то изричито не дозволи (в. тачку 4). Забрана обухвата и претходно генерисане садржаје (нпр. белешке, одговоре или сажетке израђене уз помоћ ВИ) током трајања провере знања.

6. Последице злоупотребе. Неовлашћена или непријављена употреба ВИ представља кршење академског интегритета и подлеже санкцијама у складу с важећим правилницима факултета. Наставник има право да, у случају основане сумње у самосталност рада студента, затражи усмено образложење предатог рада или додатну проверу.

II Смернице за наставнике и сараднике

Наставници и сарадници могу користити генеративну ВИ као подршку настави, истраживању и развоју академских компетенција студената. Одговорна употреба подразумева следеће принципе.

- 1. Подршка настави и учењу.** Генеративна ВИ може се користити за припремање презентација, генерисање примера, образовних симулација и визуализација, као и за анализу научних радова. ВИ не сме бити средство за избегавање личног ангажовања или одговорности у настави. Наставник сноси одговорност за тачност и педагошку примереност свих наставних материјала, без обзира на то да ли су делимично или у потпуности настали уз подршку ВИ.
- 2. Етичко коришћење и заштита података.** Приликом коришћења генеративне ВИ наставници и сарадници морају поштовати етичке норме, ауторска права и прописе о заштити података о личности студената и других лица.
- 3. Прилагођавање предмету и специфичностима наставе.** Наставник може дефинисати правила употребе ВИ у складу са специфичностима предмета, нивоом студија и циљевима учења. Наставник је дужан да студенте јасно информише о тим правилима, укључујући ситуације у којима је употреба ограничена или забрањена.
- 4. Подстицање критичког мишљења.** Наставници и сарадници треба да подстичу студенте да критички процењују садржаје које генерише ВИ, да их упоређују са научним изворима и одговорно интегришу у сопствени рад.
- 5. Стручно усавршавање.** Од наставника и сарадника се очекује да прате развој генеративне ВИ и да континуирано унапређују своје компетенције за њену одговорну и педагошки примерену употребу у наставном раду.

Напомена

Смернице подложне су редовном преиспитивању и ажурирању у складу са развојем технологије и академских стандарда.